ԱՒԵՏԱՓԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Կը հրատարակուի ամէն երեքշաբթի: Տարեկան գինն է 1 ½, վեց ամսուանը ¾ մէճիտիէ, կանխիկ, և հատը 60 փարա: Բաժանորդագրութեան վերաբերեալ նամակները ուղղուելու են առ Մր. Տուայթ, խմբագրութեան վերաբերեալներն՝ առ Մր. Կրին, Կ. պոլիս, Ադերթզաճ խան:

ՀԱՏՈՐ 31. ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ· ՕԳՈՍՏՈՍ 6· 1878 ԹԻ 32

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պիտանի խօսքեր: — «Ցիմարները յանցանքը ծագր կ'ընեն»: — Դոյացումն երկրի և երկրաբանութիւն: — Բոլերդեան վարժարան: — Աղօթքի մէջ սխալմունք: — Թամբզդէն նամակ մը: — Կանանց աղօթքի ժողովը: — Պերլինի դաշնագրութիւնը: — Քաղաքական լուրեր: — Եկեղեցական և առևտրական:

ՊԻՏԱՆԻ ԽՕՍՔԵՐ

ՍՈՒՐԲ գիրքը յիսուն տարի իրեն ուսում ընդունողը, խմաստուն մարդիկ, դիտունք, աստուածաբանք, երբեք լմնցուցած չեն այս գիրքին խորը: Անոր մէջ կան ճշմարտութիւններ զոր Աստուծոյ եկեղեցին կ'օրհնէ 1800 տարիէ ի վեր, բայց դեռ դատ չէ այն յաւիտեանս կենդանի գեղացին խորութիւնը:

Ճարտեղական վիրկութիւնը մարդուս կենացը մեծ նպատակն է: Շատ մը ինչ որ կ'ուզես, եթէ վիրկութիւնը կը կորսնցնես, կորուսիր կենացդ նպատակը: Շնորհայ և փառայ բոլոր դանձերը վիրկութեան մէջ են. և, բաւէ, ինչպէս պիտի ազատինք եթէ վիրկութիւնը դանոյ ընենք: Տէրը շնորհէ որ ծեր և մանուկ, ով որ վիրկութիւնը դեռ ստացած չէ, ստանայ մինչդեռ աւուր կայ:

«Փրկութիւնը Տէրոյն է» (Յովն. Բ. 9): Ա.յս կը մի միայն մխիթարութիւնը որուն կը նայէր Յովնան երբ «կը կանչէր դէպի զամանին խորէն,» և այն մխիթարութիւնը բաւական էր: Ա.յսպէս երբ հոգի մը իր անձին վրայ յոյսը դրած չէ և կը տեսնէ թէ ուրիշ տեղ օգնութիւն յուսալ ունայն է, որչափ յամառ և վայելուչ կը դանէ իր վիճակին այն ոգևորագ խօսքը, «Փրկութիւնը Տէրոյն է:»

Եթէ Յիսուս Աստուած միայն ըլլար և ոչ մարդ միանգամայն, չէր կրնար իւր չարչարանօքը հաստատուիլ ընել Աստուծոյ արդարութիւնը: Եթէ մարդ միայն ըլլար և ոչ միանգամայն Աստուած, դարձեալ չէր կրնար հաստատուիլ ընել, թէև չարչարուէր: Ուստի մարդոյ համար չարչարուելու և ղԱստուած հաշտեցնելու համար պարտէր ըլլալ Աստուած և մարդ միանգամայն:

«ՑԻՄԱՐՆԵՐՐ ՅԱՆՑԱՆՔԸ ԾԱՂՐ Կ'ԸՆԵՆ

(Ա.ռակ. ԺԹ. 9)

Իսրայէլի խմաստուն թագաւորին այս խօսքերը ճշմարիտ և հաճոյքեղ են: Եթէ ուղիղ հասկցուին, բոլորովին յարմար են այն մարդոյ որ իրենց վրայ կամ իրենց խելքին և խմաստութեանը վրայ կը պարծին, ով որ մեղքը կը ծաղրէ՝ առ ոչինչ կը դրէ զայն. ով որ մեղքը կը ծաղրէ՝ անհոգ և անխոհեմ կը մտնէ մեղայ ճամբանեբուն մէջ. ով որ մեղքը կը ծաղրէ՝ թերևս կը ծիծաղի սա դաղափարին վրայ թէ մեղքն այնչափ կարեւորութիւն ունի որ Աստուած կը նշանակէ զայն մեղաւորը պատժելու համար. ով որ մեղքը կը ծաղրէ՝ մեղքէ վախնալը կը համարի տկարութիւն կամ անպատշաճութիւն զոր պէտք է մեկդի նետել իբրև արդելք մեր փափաքներուն հասնելու այս աշխարհիս մէջ: Այսիկա է մեղքը ծաղրելը: Հոս պարտինք սա ալ ըսել թէ մարդիկ շատ անգամ մեղքը կը ծաղրեն ջոջութով մանաւանդ քան խօսքով:

Երիտասարդը որ հեշտութեանց մէջ կ'ընկղմին առանց խորհելու թէ իրենց ժամանակը, տակը և տալանդները վատնելուն համար հաշիւ պիտի տան Աստուծոյ, գործքով կը ծաղրեն մեղքը: Ով որ իր ժամանակն անօգուտ խօսքերով և խաղերով դիւնեռանց մէջ նետելով և մոլի ընկերաց հետ չուայտելով կ'անցնէ, առանց խորհելու թէ կը մեղանչէ այսպէս վատնելով այն պատուական ժամանակը զոր Աստուած տուած է անոր աստուածահաճոյ բաներու գործածելու համար, գործքով կը ծաղրէ մեղքը: Երբ պատանի մը կը լսէ իր խղճին և Աստուծոյ ուրբ խօսքին ձայնը որ կը հրաւիրէ զանի իրեւ Քրիստոնեայ օգտակար և ջերմեռանդ կեանք վարել, և այս ձայնը խեղդելու համար ամբարիշտ ընկերներ կը վիճաբեր և դէշ գիրքեր կը կարդայ, գործքով կը ծաղրէ մեղքը: Ա.յս բաները կ'ընէ, վասն զի այնպէս ընելով կը յուսայ մոռնալ իր պարտուց զանցառութիւնը, և պատեհութիւն գտնել ապրելու մեղքի մէջ զոր կը սիրէ:

Զափահաս մարդը որ շահը գլխաւոր նպատակ ըրած է իրեն, որ իր բոլոր կեանքը և զօրութիւնը ատակ շահեցնող գործերու նուիրած է, վասն զի դուն ուրիք կը խորհի ղԱստուած և անոր փառքը, այսպիսի մարդ մը թէև ապօրինաւոր միջոցներով ատակ չդիլէ, գործքով կը ծաղրէ մեղքը, քանզի այնպէս կ'ապրի որպէս թէ բնաւ հաշիւ պիտի չտայ Աստուծոյ իր մեղայը համար: Ա.յս, այնպիսին իր գործքովը առ ոչինչ կը դրէ մեղքը:

Դէպ ի գերեզման վազող ծերուկն ալ որ իր երիտասարդական և այրական հասակին մէջ ուրիշ բան չէր խորհէր բայց ատանալ այս ինչ կամ այն ինչ երկրաւոր բարիքը, հապա կը խորհէր ըստ արժանւոյն իր մեղայը վրայ, կամ այն օրուան վրայ երբ Աստուած պիտի կանչէ զանի հաշիւ տալ իր բոլոր գործքերուն համար, և որ ինքզինքը կը մխիթարէ ըսելով «Աստուած ողորմած է, Աստուած ողորմած է,» մոռնալով թէ Աստուած նաև արդար է, գործքով կը ծաղրէ մեղքը:

Բայց տես թէ ինչ կ'ըսէ Սողոմոն խմաստունը մեղքը ծաղրելու վրայ: «Ցիմարները,» կ'ըսէ, «յանցանքը ծաղր կ'ընեն:» Սողոմոն այս մասին ունկնդրութեան արժանի է, վասն զի ասոր վորձն անձամբ ըրաւ իր կենացը մէջ: Մեղայ և հեշտութեան անդունդին մէջ ընկղմեցաւ մոռնալով իր պատասխանատուութիւնն առ Աստուած, և դառաւ որ «ամէնն ալ ունայնութիւն և հոգւոյ տանջանք է»:

Բայց ինչո՞ւ համար յիմարութիւն է մեղքը ծաղրել: վասն զի ծեծ ճշմարտութիւն մը դէմ աչուընիդը գոցել է: Մեղքը մեծ բան է աշխարհիս վրայ: Մէր խիղճը կը յուցնէ և կը դատապարտէ մեղքը, և կ'ըսնայնէ թէ ահաւոր պատիժներ կը պահուին մեղաւորաց: Աստուծոյ խօսքը կը հաստատէ մեր խղճին այս վկայութիւնը և յայտնապէս կ'ըսէ թէ ընդդէմ մեղաւոր են: «Մէկ մը չկայ որ ապրկութիւն ընէ:» «Ա.յն անձը որ մեղք կը գործէ, ան պիտի մեռնի:» «Մեղայ վարձքը մահ է:» Բոլոր աշխարհ լի է մեղօք և մեղայ աստկալի հետեւանօք: Արդ, այն բանը որ այս աստկալի աղէտներն յառաջ կը բերէ չի կրնար ընդհ բան մը ըլլալ:

Մեղքը ծաղրել յիմարութիւն է, վասն զի վատնգաւոր է: Մեղքը ծաղրելը կը հաստատէ զմարդ իր մեղանչական միտումներուն մէջ, և այս մեղանչական միտումները կամ ունակութիւնները վերջապէս կը խանգարեն մարմինը, և բոլոր բնութիւնը կ'ապականեն, և ի վախճանի մահը գալով կ'ընկղմէ հոգին յաւիտենական կորուստի մէջ: Ինչ յաւատութեամբ պիտի ըսէ մեռնող մեղաւորը «յաւիտենական կորուստ» բառերը: Ձշմարիտ խմաստունը կը խոնարհեցնէ իր անձը իր մեղայը պատճառաւ, կը ղոչայ անոնց վրայ, և առաւել անկեղծ հաւատով կը ջանայ մաքրել իր մեղքերն արեամբ դառնին Քրիստոսի:

Ընթերցող, կը ծաղրե՞ս մեղքը խօսքով կամ գործքով: Եթէ այպէս է, յիշէ, «Ցիմարները յանցանքը ծաղր կ'ընեն:»

ԳՈՅԱՑՈՒՄՆ ԵՐԿՐԻ ԵՒ ԵՐԿՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

3.

Երկրիս այլեւայլ խաւերուն մէջ գտնուած մեռացորդները համոզիչ ապացոյցներ կ'ընծայեն թէ կանխադոյն բուսոց եւ անասնոց գործարանները աւելի նուազ էին քան յաջորդ գարերունները, եւ ոչ այնպէս խառն ինչպէս էին վերջիններուն: Ցիշեալ մեռացորդները կը ցուցնեն նաեւ թէ բուսոց եւ անասնոց տեսակներն եւս հետզհետէ բազմացան, եւ անոնց գործուածքն աւելի խառն եղաւ: Ա.յս յառաջադիմութիւնն այնպէս յայտնի եւ այնպէս ընդհանուր է որ կրնանք անկէ հետեւցնել թէ օրէնքի մը համեմատ եղած է, այսինքն թէ այն փոփոխութիւնները գործուած են օրէնքի զօրութեամբ եւ միջոցաւ, ճիշդ ինչպէս որ երկնային մարմնոց շարժումները յառաջ եկած են օրինօք: Նաեւ իրաքանչիւր ընչաւորի իր սերմին ամելուն եւ կատարելագործուելուն, եւ երկրաբանական ժամանակներուն բոլոր ընչաւորաց ամելուն եւ հետզհետէ կատարելագործուելուն մէջտեղ քանի մը կոդմանէ այնպիսի նմանութիւն մը կայ, որ բնագէտներէն շատերը համոզուած են թէ բոլոր երկրաբանական ժամանակներու մէջ կենաւորաց բոլոր տեսակներն իրարու կապակցեալ են, եւ միեւնոյն շղթայի օղեր են, եւ թէ յետին տեսակներն ածանցեալ են կանխագոյն տեսակներէն: Ա.յս է գոյացման դրութիւնը զոր երկրաբանիկ մեծագոյն մասն ընդունած է: Հիմա կրնանք այս նիւթին վերաբերեալ խնդրոյ կարեւորագունին:

Ա.յլեւայլ պեսակ բուսոց և ընչաւորաց հեղինակ կատարելագործութեան մէջ այս յառաջադիմութիւնը յառաջ բերին: Ոմանք այն կարծեցին թէ կանխագոյն բուսոց եւ անասնոց գործարանները աւելի նուազ էին քան յաջորդ գարերունները, եւ ոչ այնպէս խառն ինչպէս էին վերջիններուն: Ցիշեալ մեռացորդները կը ցուցնեն նաեւ թէ բուսոց եւ անասնոց տեսակներն եւս հետզհետէ բազմացան, եւ անոնց գործուածքն աւելի խառն եղաւ: Ա.յս յառաջադիմութիւնն այնպէս յայտնի եւ այնպէս ընդհանուր է որ կրնանք անկէ հետեւցնել թէ օրէնքի մը համեմատ եղած է, այսինքն թէ այն փոփոխութիւնները գործուած են օրէնքի զօրութեամբ եւ միջոցաւ, ճիշդ ինչպէս որ երկնային մարմնոց շարժումները յառաջ եկած են օրինօք: Նաեւ իրաքանչիւր ընչաւորի իր սերմին ամելուն եւ կատարելագործուելուն, եւ երկրաբանական ժամանակներուն բոլոր ընչաւորաց ամելուն եւ հետզհետէ կատարելագործուելուն մէջտեղ քանի մը կոդմանէ այնպիսի նմանութիւն մը կայ, որ բնագէտներէն շատերը համոզուած են թէ բոլոր երկրաբանական ժամանակներու մէջ կենաւորաց բոլոր տեսակներն իրարու կապակցեալ են, եւ միեւնոյն շղթայի օղեր են, եւ թէ յետին տեսակներն ածանցեալ են կանխագոյն տեսակներէն: Ա.յս է գոյացման դրութիւնը զոր երկրաբանիկ մեծագոյն մասն ընդունած է: Հիմա կրնանք այս նիւթին վերաբերեալ խնդրոյ կարեւորագունին:

Ա.յլեւայլ պեսակ բուսոց և ընչաւորաց հեղինակ կատարելագործութեան մէջ այս յառաջադիմութիւնը յառաջ բերին: Ոմանք այն կարծեցին թէ կանխագոյն բուսոց եւ անասնոց գործարանները աւելի նուազ էին քան յաջորդ գարերունները, եւ ոչ այնպէս խառն ինչպէս էին վերջիններուն: Ցիշեալ մեռացորդները կը ցուցնեն նաեւ թէ բուսոց եւ անասնոց տեսակներն եւս հետզհետէ բազմացան, եւ անոնց գործուածքն աւելի խառն եղաւ: Ա.յս յառաջադիմութիւնն այնպէս յայտնի եւ այնպէս ընդհանուր է որ կրնանք անկէ հետեւցնել թէ օրէնքի մը համեմատ եղած է, այսինքն թէ այն փոփոխութիւնները գործուած են օրէնքի զօրութեամբ եւ միջոցաւ, ճիշդ ինչպէս որ երկնային մարմնոց շարժումները յառաջ եկած են օրինօք: Նաեւ իրաքանչիւր ընչաւորի իր սերմին ամելուն եւ կատարելագործուելուն, եւ երկրաբանական ժամանակներուն բոլոր ընչաւորաց ամելուն եւ հետզհետէ կատարելագործուելուն մէջտեղ քանի մը կոդմանէ այնպիսի նմանութիւն մը կայ, որ բնագէտներէն շատերը համոզուած են թէ բոլոր երկրաբանական ժամանակներու մէջ կենաւորաց բոլոր տեսակներն իրարու կապակցեալ են, եւ միեւնոյն շղթայի օղեր են, եւ թէ յետին տեսակներն ածանցեալ են կանխագոյն տեսակներէն: Ա.յս է գոյացման դրութիւնը զոր երկրաբանիկ մեծագոյն մասն ընդունած է: Հիմա կրնանք այս նիւթին վերաբերեալ խնդրոյ կարեւորագունին:

ցարդ նշմարուած չեն, եւ մինչեւ որ այս օղերը չգտնուին, Մր. Տարուինի դրութիւնը չի կրնար ընդունուիլ իբրեւ գիտնական ճշմարտութիւն։

Յայտնի է թէ ընչաւորաց չատ տեսակները երկարատեւ դարերէ ի վեր կը պահեն միշտ միեւնոյն ձեւը, եւ աւելի բարձր տեսակի մը չեն փոխուիր։ Մր. Հըքսլէյ այլեւայլ տեսակ ընչաւորաց իրենց ճիշդ ձեւը չարունակ պահելը կը կանայ մեկնել ըսելով թէ, եթէ յանկարծ փոփոխութիւն մը, որ անասնոյ մը կազմութեան մէջ յառաջ կու գայ՝ օգտակար չէ անասնոյն, անասունը կը կորսուի եւ փոփոխութիւնը չի տեւեր։ Ա.յս մեկնութիւնը բաւական չի թուիր ինծի, վասն զի չեմ կրնար հասկընալ թէ նաւտիլոս կոչուած անասնոյն նման անասնոյ մը որ խառն կազմութիւն մը ունի, ինչպէս կարելի եղաւ երկրիս բնական պատմութեանը մէջ պատահած բոլոր յեղափոխութիւններէն անցնիլ, եւ նշաւակ ըլլալ բոլոր այն զօրութեանց որոնց այս յեղափոխութիւնները գործուեցան, առանց ամենեւին փոփոխութիւն մը կրելու անոնցմէ. այս բանը կարելի չէ, բայց եթէ կենդանական զօրութիւնը որ անոր մէջ է՝ հզօրագոյն էր քան բոլոր արտաքին զօրութիւնները որոց ազդեցութեանը նշաւակ եղած էր յլչեալ անասունը, ապա եւ ազատ էր արտաքին պարագաներու ազդեցութենէն։ Լաւներէն առակ է թէ, «Անոնք որ ծովերէ կ'անցնին՝ իրենց երկինքը կը փոխեն ոչ թէ իրենց հոգին։» Անկարելի կը թուի ինծի թէ արտաքին պարագաներ միայն կարող ըլլան յառաջ բերել այլեւայլ գործարանաւոր կազմութեանց այն կանոնաւոր եւ միօրինակ զարգացումն ու կատարելութիւնը զոր հիմա կը տեսնենք երկրիս վրայ։

Մարդկային ազգին ծագմանը գալով, երկրաբանութիւնը ցարդ առ այս վերաբերեալ որոշ բան մը չկրցաւ յայտնել։ Ա.յն կարծիքը թէ մարդիկ կապիկներէ կը սերին, քանի մը կենդանաբաններու կարծիքն է, եւ հիմնեալ է քանի մը անդամազննական նմանութեանց վրայ։ կապիկներու եւ վայրենի մարդոց մնացորդներ գտնուած կան, բայց դեռ գտնուած չէ մարդու մը մնացորդ որ նման ըլլայ կապկի, ոչ ալ կապկի մը մնացորդ որ նման ըլլայ մարդու։ Մարդու մնացորդաց մէջ որ ցարդ գտնուած են՝ հնագոյնը, այսինքն նէանտէրթալ կոչուած տեղւոյն մարդկային դանկը, միջին մեծութիւն ունի, եւ անոր մէջ պարունակուած ուղեղին տէրը կրնար փիլիսոփայ մը ըլլալ, ինչպէս կ'ըսէ Մր. Հըքսլէյ։ երկրաբաններէն ոչ ոք կրնայ ըսել թէ, երկրիս նախնի խաւերուն մէջ գտնուած մարդկային մնացորդաց մէջ գտած է մնացորդ մը որ մարդուս կապկէ սերած ըլլալը կը ցուցնէ, եւ մինչեւ որ ըմբռնդ կապկի հետ կցող օղակը գտնուի, երկրաբանութիւնը լուռ մնալու է այս կողմանէ։

ՐՈՊԵՐԹԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ա.յս անուանի վարժարանը որ ի Բումկլի Հիսար Պոսֆորի բարձանց վրայ զետեղեալ է, սեպտեմբերի 4/16 երորդ օրը իր վարժարանական տարին կը սկսի, գեղարուեստից, ուսանաց եւ լեզուագիտութեան ամենայն ճիւղից մէջ քաջահմուտ դաստիարակներ ունենալով։

Ուսանաց ընթացքին եւ ընդունելութեան պայմանաց վրայ մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է տեսնել վարժարանիս չրջաբերականը, զոր փափաքողք կրնան ընդունիլ դիմելով առ սեղանաւորս վարժարանին, Մր. Հանսըն եւ ընկ., որ ի Փերչէմլէ փաղար, Գալաթիա, կամ առ տեսչութիւն վարժարանիս։

ԱՂՕԹՔԻ ՄԻՋ ՍԽԱԼՄՈՒՆՔ

Անցեալ չաբթուան Աւետաբերի մէջ սոյն խորագրով հրատարակեալ յօդուած մը քաջալերութիւն տուաւ ինձ չատ ժամանակէ ի վեր մտածած մէկ խնդիրս Աւետաբերի ընթերցողաց ներկայացնել։

Հրապարակական աղօթից ժողովներու մէջ իւրաքանչիւր ոք որ կ'աղօթէ՝ յանուն եւ ի դիմաց ժողովրդեան կ'աղօթէ, ուստի ժողովրդեան ընդհանուր կարօտութիւնները, նեղութիւնները, փորձութիւններն եւ սխալանքը ընդհանուր ախտին առջեւ բերելու է, աղաչանաց, հիւանդաց եւ նեղելոց համար աստուածային միխիթարութիւն խընդրելու է, Բրիստոսի մարգարէութեան տարածման համար աղօթելու է։ Մասնաւոր եւ անձնական բաներու համար անհատ մը իւր առանձնական աղօթքներով կրնայ խօսիլ Աստուծոյ հետ։

Դարձեալ, աղօթքները պէտք է իրարու այնպէս կապակցեալ լինին որ երբ աղօթից ժողովոյ մը մէջ քանի մ'աղօթողներ գտնուին, փոխանակ կրկնութիւններ ընելու, արդէն մատուցուած աղօթից վրայ ուրիշ աղօթքներ ու խընդրուածքներ մատուցուին։ Եղբայր մը կ'ելլէ աղօթել եւ առ Աստուած չնորհակալութիւն կը մատուցանէ անցեալ օրերուն մէջ Աստուծոյ պաշտպանութիւնն եւ ողորմութիւնները վայելելուն համար։ Երբ ուրիշ եղբայր մը աղօթքի կը կայնի, պէտք է խորհի թէ իւր նախորդը իրեն եւ բոլոր եղբարց կողմանէ Աստուծոյ չնորհակալութիւն մատոյց, ուստի եւ ինքն ալ փոխանակ իւր նախորդին պէս չնորհակալութիւն մատուցանելու, իւր խնդրուածքներն ներկայացնելու է չնորհաց աթոռին առջեւ։ Միթէ աղօթքի անսպառ նիւթ չկայ. միթէ բաղում կարօտութիւն չունինք առ Աստուած ներկայացնելու։ Ո՞րքան չինութիւն կ'առնէ ուրեմն ժողովուրդն, երբ քանի մ'աղօթքներ կը լսէ որոնք միայն կրկնութիւններէ կը բաղկանան։

Ռոտոսդոյ, յուլիս 10, 1878 ՄԻՀՐԱՆ

ԹԱՄԼԸԴԷՆ ՆԱՄԱԿ ՄԸ

Ամենքէն մեծ ուրախութիւն կ'առթէ Քրիստոսի ճշմարիտ աշակերտաց Աւետարանին տարածման լուրը, եւ այն միջոցներն որ աստուածային ճշմարտութիւններ մարդոց սրտերուն մէջ սերմանելու համար ի գործ կը դրուին՝ ամենաքաղցր նիւթեր են աղօթից։ Ահա այս պատճառաւ կը վարանքիմ քանի մը համառօտ տեղեկութիւններ տալ Թամլըդ դիւղին վրայ, որ 60 տնէ բաղկացեալ բոլորովին Հայաբնակ գիւղ մըն է Ատապազարէն իբր չորս ժամ հեռու։ Ա.յս գիւղի բնակչաց 56 տունը Լուսաւորչական են եւ մնացեալ չորսն Աւետարանական։ Քրիստոսի Թագաւորութիւնը հոս ալ սկսած է հաստատուիլ, բայց հալածանքը անոր դէմ կ'ելլէ։ Ասի զարմանալի չէ, քանզի ուր Տէրը ըսաւ. «Թէպէտ զիս հալածեցին, ձեզ ալ պիտի հալածեն» (Յովհ. ԺԵ. 20)։ Սակիկ քանի մը չաբաթ առաջ մայր մը իր սիրելի զաւակը ձգեց իր ամուսնին վրայ, եւ ինքը գնաց իր մօրը տունը, քանզի այդ ընթացքով կը յուսար որ ամուսինը իրեն պիտի հնազանդի, ու ժողովի չերթայ Աւետարանին ճշմարտութիւնները լսելու։ Բայց ուրախ եմ ըսելու որ այս միջոցը բոլորովին ի դերեւ ելաւ, քանզի այն կնոջ այրը Աւետարանին պատուական ճշմարտութեամբը լուսաւորուած ըլլալով իր սիրելի ընկերոջը կամքն ալ աւելի իր երկնաւոր Հօրը կամքը դնելու եւ իր Փրկչին սէրը բոլորովին յաղթեց իր մանկիկին վրայ ունեցած սիրոյն։ Նոյն օրը մինչդեռ մենք կը քաջալերէինք այս եղբայրը, որ հաստատ մնայ, եւ իր զաւակին համար հոգ չընէ, այլ Տէրոջը յանձնէ անոր հոգը, յայնժամ աս եղբօրը զրքանչը եկաւ մեզի, եւ ամէն կերպ անարգական խօսքեր ընելէն յետոյ Աւետարանին ալ հայհոյեց։ Մենք չատ քաղցրութեամբ աղաչեցինք որ նստի, եւ մեզմօրէն ըսէ իր ընելիքները, բայց բնաւ մտիկ չըրաւ։ Հիմա յիշեալ եղբօր կինն որ իր մանուկը մերժած էր, սիրով ընդունած է զայն, եւ չուզեր իր զաւկէն բաժնուիլ, նաեւ երդ սորվելու ալ կը փափաքի։

Կիրակի օրուան առաւօտեան ժողովէն յետոյ բաւական Լուսաւորչական քոյրեր եւ աղջիկներ Բրիստոնէական դաս սորվելու կը նստին, եւ հոգեւոր երգեր կ'երգեն, նոյնպէս եղբարց հոգեւոր խրատներ եւ հրահանգներ կը տրուին։ Բայց չատ ուրախալի է ըսել որ գիւղիս բնակչաց մեծ մասը կարգալ չեն գիտեր։ Դպրոց մը ունինք որուն վարժապետը միայն Շարական եւ Նարեկ գիտէ։ Ոչ վարժապետն եւ ոչ աշակերտներն իրենց կարգացածը կը հասկնան։ Ուստի զարմանալի չէ որ այս գիւղիս մէկը ելլէ Աստուծոյ սուրբ խօսքին դէմ անարգանօք խօսի։ Ա.յս կողմերը կան այսպէս խորին տգիտութեան խաւարին մէջ խարխափող ժողովուրդներ, որոնք զրկուած են Աւետարանին լուսէն եւ դիտութենէն։ Մենք աղօթելու ենք որ Տէրը իր հունձքին մշակներ հանէ, քանզի « Հունձքը չատ է, բայց մշակները քիչ »։ Ի վերջոյ Աւետարերի մեծարգոյ ընթերցողներէն կը խնդրեմ որ սոյն գիւղիս մէջ Տէրոջը գործին յառաջդիմութեանը համար աղօթող լինին։

ԱՍԱՏՈՒՐ Վ. Գ. ԵԱԶՃԻԵԱՆ

Թամլըդ, յուլիս 10, 1878

ԿԱՆԱՆՑ ԱՂՕԹՔԻ ԺՈՂՈՎԸ

Կոստանդնուպոլսոյ Աւետարանական կանանց եռամսեայ աղօթքի ժողովը սկիզբ պիտի առնէ յԱմերիկեան ղան օգոստոս 14 ըստ Լատինացւոց, չորեքշաբթի օրը, ի ժամ 7 ½ ըստ Թուրքաց։

Կոստանդնուպոլսոյ մէջ հոգեւորութիւնը ժամանակիս աշխարհասիրութեանը դէմ պահպանելու համար զօրաւոր զէնք մըն է կանանց աղօթքի ժողովը։ Ըստ բանի փիլիսոփայից, եթէ ովկիանոսին մէջ եղած փոքրիկ ալիք մը չկրնար կանգ առնուլ մինչեւ որ եղերքը հասնի, նոյնպէս այսպիսի ժողովոյ մէջ բարձրացած հոգեւոր կենաց փոքրիկ ալիք մը ունի իւր մօտաւոր եւ հեռաւոր ներգործութիւնը. կրնանք ըսել թէ իւր ներգործութիւնը կրնայ տեւնուիլ անդր քան զաստեղս։

Անուս տիկնոջ մը կամ օրիորդի մը սըրտին վառարանէն արտափայլած լուսոյ չառաւիղ մը կրնայ լուսաւորել եւ ջեռուցանել ոգազգեաց եւ անմխիթար սիրտ մը։

Ջենք տիկնոջներ թէ այս ժողովոյ մէջ դէղեցկահիւս ոճերով զարդարեալ սերճաբանական ցոյցեր պիտի ըլլան, ոչ ալ խորհրդաւոր վարդապետութիւնք պիտի իմաստասիրուին, այլ հոս պիտի լսուին Յիսուսի խոնարհ աշակերտաց փորձառութիւնները իրենց տկար լեզուաց արտայայտութեամբը։ Հոս պիտի լսուին խոնարհ եւ ջերմեռանդ սրտերէ վերամարձեալ աղօթից քաղցր մրմունջները՝ զոր Քրիստոս կը բերկրի լսել։

Աղօթից ժողովները ոչ Աթինական եւ ոչ Քրիստոնէական Արիսթագոռներ են յորս խնամատարից կաճառ մը կը բազմի նորանոր ճշմարտութիւններ ի լոյս ածելու, այլ հիւանդանոցներ են յորս կը բերուին պատերազմական դաշտին մէջ վիրաւորեալ խեղճ զինուորներ, մեղաց ներգործութեանը տակ ախտացեալ հիւանդներ, թշուառ, անմխիթար եւ յուսահատ հոգիներ, որպէս զի իրենց վերքերը դարմանուին, իրենք միխիթարուին եւ սիրալիր յոյսերով լեցուին։ Ո՛հ, քանի երջանկութիւն կ'ընծայէ աղօթից ժողովը այս վիճակներու մէջ եղող հոգիներուն։

Աղօթից ժողովը՝ յորում Քրիստոսի մեծ եւ փոքր աշակերտները կը խմբուին, հոգեւոր կենաց վառարան մըն է։ Հոս թող գան ամէն անոնք որք դոյզն ինչ ցրտացած կամ հոգեւորապէս պաղած են։ Ա.յսպիսի մայրաքաղաքի մը մէջ ուր աշխարհասիրութիւնը կը տիրէ, եւ ուր անհաւատութեան վիշապը միտն արձան է, որչափ կը կարօտինք աղօթից ժողովներու։ Աշխարհիս ներհակ ազդեցութեանց ներքեւ կ'ապրինք. կայ բարեյական մթնոլորտ մը, որուն ազատարար ազդեցութիւնը տակին ենք. ուստի որչափ կը կարօտինք այնպիսի մթնոլորտի մը յորում առաւածային ընչաւոր կենաւոր թթուածինը կրնանք շնչել. որչափ կը կարօտինք այնպիսի տեղւոյ մը ուր Հոգւոյն սրբոյ հաւրովը լեցուն վարդան մը կրնանք գտնել եւ ջեռնուլ, եւ Քրիստոնէական կենաց երկնային ազդեցութիւններովը զմսդրել անզգալաբար տիրող անհաւատութեան։

Աղօթից ժողովը այնպիսի տեղ մըն է որ իրարմէ հեռացեալ սրտերը սիրոյ հանգոյցներով կը յօդաւորէ։ երբ հակակիր զգացումներ ունեցողները կու գան կ'իյնան Քիսուսի ոտից առջեւը որ « հեզ էր եւ սրտով խոնարհ », երբ կը նային անոր աչացը որ սէր կը փայլատակէ, երբ կը նային անոր բազկացը որ զիրենք կ'ուզէ ընդգրկել, երբ իրենց գլուխը կը պահեցնեն անոր կուրծքին վրայ որ իրենց համար կը բաբախէ, արդեօք կրնան հակակիր զգացումներ կրել, եւ իրարու ընդ ակամբ նայիլ։

Կոստանդնուպոլսոյ մէջ այս ժողովները լաւագոյն եւ արդիւնաւոր ընթացքով յառաջ տանելու համար վարձառու տիկնանց ներկայութիւնը չատ կարեւոր է։ Տկարները զօրացնելու, անմխիթար եղողները Հոգւոյն սրբոյ քաղցր մխիթարութիւններովն սփոփելու, վիրաւորեալները դարմանելու, թալկացեալները կենդանացնելու, ցրտացեալները ջեռուցանելու համար կարեւոր գործ ունին այն տիկնայք որ սորված են հոգեւոր կենաց բարձրերը խօսանալ։ Անոնք այս ժողովներուն այնպէս երթալու են ինչպէս վիրաւորեալ մը երթալու է ինչպէս վիրաբոյժը վիրաւորելոց։ Թուչնոց ձագերը մեծնալու եւ թռչելու համար որչափ կարօտութիւն որ ունին իրենց մարցը, նոյնպէս այս ժողովոյ մէջ եղող տկարները, անփորձ օրիորդները, կարօտ են փորձառու եւ բարեսիրտ տիկնանց։

Պետրոս առաքելոյն պատուէրին համեմատ (Ա. Պետ. Ե. 5) ժողովոյ բոլոր անդամները խոնարհութեան հագնելու են։ Մեր Փրկիչը իւր աստուածային բարձրութեանը մէջ « հեզ եւ խոնարհ » էր։ Գիտենք որ աշխարհիս ամէն ընկերակցութեան մէջ ամէն կարգի եւ աստիճանի մարդիկ կը գտնուին։ Շատ անգամ խմաստուններն եւ մեծ ամեծները ապէտներուն եւ սուրին կարգէ եղողներուն վրայ կ'ըմբռստանան, բայց Քրիստոնէից ընկերակցութիւնները այսպէս ըլլալու չեն. ամենէն բարձրը եւ խմաստունը խոնարհ ըլլալու է մեծ վարդապետին նման որ խոնարհեցաւ իւր աշակերտաց ոտքերը լուանալու։

Սպասուհի մը, անուս տիկնոջ մը դղրդեան չրթունքներէն ելած խօսք մը ամենաարժէր եւ ուսումնական տիկնոջ մը յարգուելու է, չէչին սեպուած խօսքերու կարեւորութիւն տրուելու է, բաւական է որ խօսողը ջերմ սրտով կը խօսի. այս կերպով բոլոր ժողովականները հաւասարութիւն պիտի ունենան իրենց զգացումները արտայայտելու։ Ժողովականք ամենայն խոնարհութեամբ եւ սիրով ջանալու են չինութիւն տուող խօսքեր խօսելու։ Ս.յսպիսի ժողովներու մէջ կիրք կամ բարկութիւն տեսնուելու չէ, այլ ամենուն վրայ Քրիստոսի քաղցրութիւնը եւ հեզութիւնը։

Կ. Դ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ

Իւսկիւտար, յուլիս 27, 1878

ՊԵՐԼԻՆԻ ԴԱՇՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ կայսերք, Դաղիոյ հանրապետութեան նախագահը, Անգղիոյ թագուհին, Իտալիոյ թագաւորը, Բուսիոյ կայսրը եւ Օգոստափառ Սուլթանը, միաբան ըլլալով յայտ կ՚ընեն, 1856, մարտի 30, Բարիզի դաշնադրութեան համեմատ եւրոպայի խաղաղութիւնը պահելու, եւ վերջին քանի մը տարուան դէպքերէ, եւ Սան Սթեֆանոյի դաշնադրութեամբ վերջացող պատերազմէն յառաջ եկած խնդիրները լուծելու լաւագոյն միջոցը տէրութեանց ժողովը էր, իրենց կողմէն երեսփոխաններ կարգեցին, որ Պերլին ժողովելով ըրին հետեւեալ որոշումները ։

1. Պուլկարիա եղած է Օսմանեան տէրութեան իշխանութեան ներքեւ եւ անոր հարկատու ինքնօրէն կառավարութիւն մը։ Պուլկարիա Քրիստոնեայ կառավարութիւն է եւ պիտի ունենայ ազգային զօրք։

2. Ս.յս յօդուածը Պուլկարիոյ սահմանները կ՚որոշէ։ Պուլկարիոյ հիւսիսային սահմանը Սերուիոյ հին սահմանագլխէն սկսելով եւ Դանուբի ալ եզերքէն պտըտելով պիտի գայ մինչեւ Սիլիսթրէի արեւելեան դին տեղ մը զոր յետոյ մասնաժողով մը պիտի ցուցնէ, եւ անկէ պիտի երթայ Մանգալիոյ հարաւային կողմը մինչեւ Սեւ ծով։ Արեւելեան սահմանը Սեւ ծովին եզերքն է։ Հարաւային սահմանը Էմինէ դվինի հիւսիսային կողմէն սկսելով Գօճա Պալգանի բուն գօտին անցնելով պիտի երթայ մինչեւ Իսլատի, եւ անկէ Իհթիմանի եւ Սամագովի մէջտեղէն անցնելով իր մէջ պիտի առնէ Բիւսթենտիլ գաւառը (գաղա)։ Արեւմտեան սահմանը Բիւսթենտիլէն սկսելով պիտի անցնի Սոֆիայէ եւ Շարքէօյի մէջտեղէն, եւ պիտի վճանայ Սերուիոյ սահմանին հետ։ Քանի մը տեղեր սահմաններուն դիծերը Եւրոպական մասնաժողովոյ մը ձեռօք պիտի որոշուին ։

3. Պուլկարիոյ իշխանը ժողովրդեան կողմէն ընտրուելով տէրութեանց հաճութեամբ, պիտի հաստատուի Բ. դուռնէն։ Եւրոպայի տիրող ցեղերուն դերդաստաններէն ոչ ոք պիտի ըլլայ իշխան Պուլկարիոյ։ Երբ իշխանին պաշտօնը որեւիցէ պատճառաւ պարապ կը մնայ, նոր իշխանը պիտի ընտրուի միեւնոյն օրինաց պայմաններուն համեմատ ։

4. Պուլկարիոյ մեծամեծներէն ժողով մը Դըբնովա գումարուելով, իշխանին ընտրութենէն առաջ երկրին հիմնական օրէնքը պիտի պատրաստէ։ Թէ ընտրութենէն առաջ երկրին հիմնական օրէնքը պիտի պատրաստէ եւ թէ հիմնական օրինաց պատրաստուելու առնը նկատուելու են նաեւ Թրքաց, Բուսնիացւոց, Յունաց եւ ուրիշ ժողովրդոց իրաւունքն ու չահերը ։

5. Հետեւեալ յօդուածը Պուլկարիոյ ընդհանուր իրաւանց հիմը պիտի ըլլայ։ Ոչ ոք կրօնքի կամ դաւանութեան պատճառաւ քաղաքային կամ ընկերական իրաւունքէ պիտի զրկուի, այլ ամէն մարդ արեւիցէ ծառայութիւն կամ պաշտօն կատարելու, արեւիցէ պատուոյ եւ առիճանի հասնելու, եւ արեւիցէ գործ եւ արուեստ ընելու հաւասար արտօնութիւն պիտի ունենայ ։ Թէ տարբեր կրօնք ունեցող բուն Պուլկարիոյ հպատակք եւ թէ այլակրօն օտարականք կատարեալ ազատութիւն պիտի ունենան իրենց արտաքին կրօնական արարողութիւնները կամ հանդէսները համարձակ եւ հրապարակաւ կատարելու ։ Ս.յլակրօն ժողովրդոց ամենէն արդելք պիտի չդրուի կրօնական հաստատութիւններ կազմելու եւ իրենց կրօնքին դլուխներուն հետ յարաբերութիւն ունենալու ։

6. Մինչեւ որ Պուլկարիոյ առժամանակեայ կառավարութեան հիմնական օրէնքները հաստատուին, Բուսիոյ մէկ պաշտօնակալը պիտի հսկէ երկրին կառավարութեան վրայ ։ Օսմանեան տէրութեան մէկ պաշտօնակալն, եւ այս դաշնադրութիւնը ստորագրող տէրութեանց կողմէն կարդուած հիւպատոսներ, առժամանակեայ կառավարութեան գործադրութեանը հսկելու համար Բուսիոյ պաշտօնակալին դործակից եւ օգնական պիտի ըլլան։ Եթէ հիւպատոսներուն մէջտեղ խնդրոյ մը վրայ անհամաձայնութիւն ելլէ, մեծագոյն մասը պիտի որոշէ խնդիրը. եւ եթէ այս մեծագոյն մասին ու Բուսիոյ կամ Բ. դրան պաշտօնակալին մէջտեղ անհամաձայնութիւն ծագի, առտրագրող տէրութեանց կոստանդնուպոլիս նստող դեսպանք ժողով ընելով պիտի որոշեն խնդիրը ։

7. Առժամանակեայ կառավարութիւնն այս դաշնադրութեան վաւերացման թուականէն հաշուուելով առնի քան թէ ամիս պիտի չերկարի։ Երբ հիմնական օրէնքը կատարուի, իսկոյն Պուլկարիոյ իշխանին ընտրութեանը պիտի ձեռնարկուի։ Իշխանին ընտրութեանը եւ հաստատուելէն անմիջապէս առքը նոր կարդադրութիւնը պիտի գործադրուի, եւ կառավարութիւնը պիտի ըլլայ կատարեալ ինքնօրէն ։

8. Վաճառականութեան եւ նաւարկութեան դաշինքները եւ պայմանները որ օտար տէրութեանց եւ Բ. դրան մէջտեղ կնքըւած են եւ դեռ ղօրութիւն եւ յարդ ունին, Պուլկարիոյ ինքնօրէն իշխանութեան մէջ ալ յարդի եւ տեւական պիտի ըլլան, եւ այն դաշնից եւ պայմանաց իւրաքանչիւր մասը որ տէրութեան հետ որ է՝ այն տէրութեան հաճութեամբը միայն պիտի կրնայ փոխուիլ։ Պուլկարիոյ մէջ տեղ տեղ տարուած մպրանաց համար ամենեւին տուրք պիտի չառնուի։ Բոլոր տէրութեանց հպատակներուն եւ անոնց դործերուն կատարեալ հաւասարութեամբ պիտի նայուի։ Օտար տէրութեանց հպատակներուն իրաւունքը եւ արտօնութիւնները կամ հանդիսները հաստատուած են, դործադրելի պիտի մնան, եթէ տէրութեանց հաճութեամբ չեն փոխուիր կամ չափաւորուիր ։

9. Այն հարկինչափը որ Պուլկարիոյ իշխանութեան կողմէն տպադային մէջ որոշուելու դրամատեղանին տարուէ տարի պիտի յանձնուի, այս դաշնադրութիւնը ստորագրող տէրութեանց կողմէն պիտի որոշուի նոր կառավարութեան հաստատուելուն առաջին տարուան վերջը։ Ցիշեալ հարկը պիտի որոշուի Պուլկարիոյ երկրին եկամտից միջին հաշուոյն համեմատ։ Որովհետեւ Պուլկարիա Օսմանեան կառավարութեան պարտուց մէկ մասը վճարել իրեն վրայ պիտի առնէ, երբ տէրութիւնք վերոյիշեալ հարկին չափը կ՚որոշեն, արդար համեմատութեամբ պիտի որոշեն նաեւ յիշեալ պարտքէն Պուլկարիոյ բաժնին կրնալու մասը ։

10. Ս.յս դաշնադրութեան վաւերացման թուականէն սկսելով, Բուլղարի եւ Վառնայի երկաթուղեայ ընկերութեան հետ Բ. դրան կողմէն հաստատուած իրաւունք եւ պարտք պիտի անցնին Պուլկարիոյ իշխանութեան։ Նախընթաց հաշիւները քննել եւ դոցել թողուած է Բ. դրան, Պուլկարիոյ իշխանութեան եւ յիշեալ երկաթուղեայ ընկերութեան։ Պուլկարիոյ իշխանութիւնը պիտի ընդունի նաեւ մինչ մաս որ իրեն կ՚ինկնայ այն պայմաններէն որ Պուլկարիոյ մէջ դտնուած երկաթուղեայ չինութիւնը կատարելու եւ զանոնք բանեցնելու մասին Բ. դրան կողմէն Աւստրիոյ եւ երկաթուղեայ ընկերութեան հետ հաստատուած են ։ Ս.յս խնդրոյն լուծմանը համար հարկաւոր որոշումները, խաղաղութեան հաստատուելէն անմիջապէս եառքը, պիտի ըլլան Աւստրիոյ, Բ. դրան, Սերուիոյ եւ Պուլկարիոյ իշխանութեան մէջտեղ ։

11. Օսմանեան զօրքը այլեւս պիտի չմնան Պուլկարիոյ մէջ ։ Հին բերդերը Պուլկարիոյ իշխանութեան ծախիք մէկ տարուան մէջ, եթէ հնար է՝ աւելի կանուխ, պիտի քանդուին։ Տեղական իշխանութիւնը առանց քանդուելուն համար հարկաւոր միջոցները ձեռք պիտի առնէ, եւ նորէն բերդեր եւ ամրութիւններ պիտի չկրնայ չինել։ Օսմանեան կառավարութիւնը կրնայ ուրիշ տեղ փոխադրել կամ վաճառել այն պատերազմական դործիները եւ ուրիշ կարասիները, զոր 1878 յունուարի պինադուլի առեն Դանուբի բերդերուն կամ Շումլուի եւ վառնայի ամրութիւններուն մէջ թողուց ։

12. Պուլկարիոյ մէջ անչարժ ստացուած ունեցող Մահմետականք կամ ուրիշներ, եթէ Պուլկարիայէն դուրս երկիր մը բնակիլ կ՚ուզեն, կարող պիտի ըլլան այն ստացուածները պահել, զանոնք վարձու տալով եւ կամ փոխանորդներու ձեռքով բանեցնելով ։ Օսմանցիներէ եւ Պուլկարներէ բաղկացեալ մասնաժողով մը տէրութեան կամ վազքին ստացուածոց վաճառման եւ դործողութեան վերաբերեալ խնդիրները, կամ վազքին ստացուածոց վաճառման եւ դործողութեան վերաբերեալ խնդիրները, ինչպէս նաեւ այն ստացուածոց մէջ բնակող անձանց չահուն վերաբերեալ խնդիրներ երկու տարուան մէջ պիտի որոշէ։

Երբ Պուլկարիոյ բնակիչ մը Օսմանեան տէրութեան ուրիշ մասերուն մէջ կը ճամբորդէ կամ կը բնակի, պիտի հնազանդի Օսմանեան օրինաց եւ իշխանութեան։

13. Պալգաններուն հարաւային կողմը Արեւելեան Բումէլի անուամբ նոր դաւառ մը պիտի կազմուի ։ Ս.յս դաւառին կառավարութիւնն ինքնօրէն պիտի ըլլայ, բայց անմիջապէս Օսմանեան տէրութեան քաղաքային եւ դինուորական կառավարութեան ներքեւ պիտի դտնուի։ Դաւառին կուսակալը Քրիստոնեայ պիտի ըլլայ։

14. Արեւելեան Բումէլիի սահմանը հիւսիսէն եւ հիւսիսային արեւմուտքէն Պուլկարիա պիտի ըլլայ, եւ պիտի պարունակէ Իսլիմնէ եւ Ֆիլիպէ դաւառները (սանճագ) եւ ուրիշ մաս մը երկիր։ Սահմանը հարաւէն Տէպրոդ լեռնէն սկսելով, եւ Մուսթաֆա փաշայէն հինգ հազարամէթր վեր, այսինքն՝ Ադրիանուպոլսէն իր ութ ժամ հեռուէն, անցնելով, պիտի երթայ Սիլիւոլըի հարաւային կողմը մինչեւ Սեւ ծով։

15. Օսմանեան տէրութիւնն իրաւունք պիտի ունենայ այս դաւառին սահմանները ծովէն եւ ցամաքէն պաշտպանելու, եւ յիշեալ սահմաններուն վրայ ամրոցներ չինելով զօրք պահելու։ Արեւելեան Բումէլիի մէջ ներքին խաղաղութիւնն ազդային զօրաց ձեռքով եւ տեղական ոստիկան զօրաց ձեռքով պիտի պահպանուի ։ Ս.յս երկու տեսակ զօրաց պաշտօնակալներն Օսմանեան տէրութեան կողմէն պիտի դրուին, եւ յիշեալ զօրաց կազմութեան եւ հաստատութեան առնն, տեղւոյն հաւատոյ ժողովրդեան կրօնքին ալ ուշադրութիւն պիտի ըլլայ։ Օսմանեան կառավարութիւնը կը խոստանայ սահմաններուն պահպան զօրաց համար պաշտպանութեան եւ Չէրքէզներու պէս անհանդոն զօրք չդործածել ։ Օսմանեան սահմանապահ զօրքը ժողովրդեան տուներուն մէջ պիտի չբնակին, եւ երբ երկրին մէջէն կ՚անցնին, բնաւ տեղ մը պիտի չվնասեն ։

16. Երբ դաւառին ներքին կամ արտաքին խաղաղութեան վրդովելուն վտանգ կայ, կուսակալը կարող պիտի ըլլայ Օսմանեան զօրք կանչել օգնութեան ։ Բայց անառեն Բ. դուռն այս որոշումը եւ զայն արդարացնող պատճառները կոստանդնուպոլսոյ մէջ օտար տէրութեանց դեսպաններու պիտի խոնդնէ ։

17. Արեւելեան Բումէլիի կուսակալը տէրութեանց հաճութեամբ Բ. դրան կողմէն պիտի դրուի հինգ տարուան համար։

18. Ս.յս դաշնադրութեան վաւերացուելէն եառքը Արեւելեան Բումէլիի հիմնական օրէնքը կամ սահմանադրութիւնը չնելու համար եւրոպական մասնաժողով մը պիտի կազմուի Բ. դրան հաճութեամբ ։ Ս.յս մասնաժողովը երեք ամսուան մէջ կուսակալին իրաւունքն ու պարտքը եւ դատարանի վարչութեան կերպը, դատաստանները եւ ելեւմուտքը պիտի կարդադրէ ։ Ս.յս կարդադրութիւնները ընելու առնն յիշեալ մասնաժողովը պիտի նկատէ դաւառային այլեւայլ օրէնքները եւ կոստանդնուպոլսոյ վերջին դեսպանական ժողովին ութերորդ նստին առաջարկութիւնները ։ Արեւելեան Բումէլիի վարչութեան համար չնուած բոլոր օրէնքները կայսերական հրամանագրի մը մէջ պիտի ամփոփուին, եւ հրամանագիրը Բ. դրան կողմէն պիտի հրատարակուի, եւ տէրութեանց պիտի հաղորդուի ։

19. Մինչեւ այս նոր կարդադրութեան աւարտումը, Արեւելեան Բումէլի դաւառին ելեւմտից վարչութիւնը պիտի գտնուի Եւրոպական մասնաժողովին եւ Բ. դրան ձեռքը ։

20. Բ. դրան եւ օտար տէրութեանց մէջտեղ հաստատուած կամ այսուհետեւ հաստատուելի ամէն դաշինք կամ պայման եւ կառավարութեանց մէջտեղ հաստատուած ուրիշ կարդադրութիւնք, ինչպէս Օսմանեան տէրութեան ուրիշ մասերուն մէջ են, նոյնպէս Արեւելեան Բումէլիի մէջ, դործադրելի պիտի ըլլան ։ Օտար հպատակաց իրաւունքը եւ արտօնութիւններն, ինչ որ ըլլան, յիշեալ դաւառին մէջ պիտի յարդուին։ Բ. դուռը կը խոստանայ յիշեալ դաւառին մէջ յարդել եւ դործադրել կրօնից ազատութեան վերաբերեալ Օսմանեան տէրութեան բոլոր օրէնքները ։

21. Արեւելեան Բումէլիէն անցնող երկաթուղեայ վերաբերեալ Բ. դրան իրաւունքը եւ պարտականութիւններն անթերի պիտի մնան ։

22. Բուսիոյ զօրքը որ Պուլկարիոյ եւ Արեւելեան Բումէլիի մէջ պիտի մնան, վեց զօրաբաժին հետեւակէ եւ երկու զօրաբաժին ձիաւորէ պիտի բաղկանան, ընդամէնը չիսուն հազարը պիտի չանցնին, եւ տեղւոյն ժողովուրդը պիտի հոգայ անոնց ծախքը։ Ցիշեալ Բուս զօրքը, Բուսիոյ եւ Բումանիոյ մէջտեղ ըլլալու պայմանաց համեմատ, իրենց հաղորդակցութեան ճամբան պիտի պահպանեն թէ Բումանիոյ վրայէն եւ թէ Սեւ ծովուն նաւահանգիստներէն, վառնայէն եւ Պուրկազէն։ Ռուսի զօրքը Սեւ ծովուն նաւահանգիստներուն մէջ որչափ առեն որ կը կենան, հարկաւոր մթերանոցները պիտի հաստատեն։ Բուսիոյ տէրութեան Արեւելեան Բումէլիի եւ Պուլկարիոյ մէջ զօրք պահելուն միջոցը պիտի տեւէ, այս դաշնադրութեան վաւերացման թուականէն հաշուուելով, մինչեւ լինն ամիս։ Բուսիոյ կառավարութիւնը յիշեալ պայմանաժամէն եառքը երեք ամսուան մէջ Բումանիայէն անցուելով իր զօրքը, յիշեալ իշխանութիւնէն բոլորովին պիտի քաշուի ։

23. Բ. դուռը կը խոստանայ 1868 ին կրետէի համար չնուած սահմանադրութիւնը, իրաւացի փոփոխութիւններով միայն, կատարելագոյն կերպով դործադրել ։

Բումէլիի այն դաւառներուն համար որոնց վարչութեան մասնաւոր կերպ մը որոշուած չէ այս դաշնադրութեան մէջ, իրաքանչիւր տեղւոյ պիտոյից համեմատ, բայց ի տուրքերու արտօնութեան կէտէն, ուրիշ կողմանէ կրետէի հիմնական օրինաց նման հիմնական օրէնք պիտի չնուելին։ Ամէն դաւառի մէջ Բ. դուռը յիշեալ հիմնական օրինաց մանր մասերը որոշելուս համար յատուկ մասնաժողովներ պիտի հաստատէ, եւ այս մասնաժողովոց անդամներուն մեծ մասը տեղացիներէն պիտի ըլլայ ։ Ս.յս մասնաժողովոյ ձեռքով չնուած կանոնադրութիւնները պիտի մատուցուին Բ. դրան, եւ Բ. դուռը զանոնք դործադրելէն առաջ, Բումէլիի եւրոպական մասնաժողովին հետ պիտի խորհրդակցի ։

24. Եթէ Պերլինի ժողովին 13 երորդ նիստին առնադրութեան մէջ յիշուած սահմաններուս ուղղութեան վրայ Բ. դրան եւ Յունաստանի կառավարութեան մէջտեղ համաձայնութիւն չի դոյանար, Գերմանիա, Աւստրիա, Գաղիա, Անգղիա, Իտալիա եւ Ռուսիա խնդիրը դիւրացնելու համար յիշեալ երկու տէրութեանց մէջտեղ միջնորդութիւն ընել իրենց կը պահեն ։

(Մնացածը յաջորդ թուով)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յուլիս 25 ըստ Յուն. և օգոստ 6 ըստ Լատ. 1878

ՓՈՓՈԽՆ ԱՍԻՈՅ ՄԷՋ ԱՆԳԼԻՈՅ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Իգնատիեֆ անուն լրագիրը յօդուած մը հրատարակած է անոնց դէմ որ Անգլիոյ եւ Թուրքիոյ մէջտեղ հաստատուած դաշնադրութիւնը թերեւս բան կը համարին։ Յիշեալ թերթը կ'ըսէ թէ այն դաշնադրութեամբ Անգլիա մեծ պատասխանատուութիւններ կ'առնէ իր վրայ։

1. Անգլիա այս դաշնադրութեամբ իրեն առած է այնպիսի ցամաքային սահման մը որ զինուորական մեծ տէրութեան մը սահմանին մօտ է։ Զինուորական նկատմամբ ասի մեծ վտանգութիւն մ'է, եւ Անգլիոյ ներկայ դիրքն իր հետ կը բերէ զինուորական այնպիսի հարկեր որոնց որպիսութիւնն եւ մեծութիւնն այժմէն նախատեսել կարելի չէ։

2. Այս սահմանին պահպանութեան հոգը նախ Թուրքիոյ պիտի պատկանի, եւ կարելի է որ Անգլիա Բուսիոյ հետ պատերազմի բռնուի Թուրքիոյ կողմէն առիթ տրուելով միայն։

3. Այսպիսի պատերազմի մը բռնուելու վտանգը պիտի պարտաւորէ զԱնգլիա կամաւ կամ ակամայ խառնուիլ Թուրքիոյ արտաքին աշխարհավարութեանը։

4. Դաշնադրութեան պայմանը սա է որ Սուլթանը կարեւոր բարեկարգութիւններ պիտի մուծանէ իր երկրին մէջ, վասն զի Անգլիա չուզեր պաշտպանել վատթար վարչութիւնը։ Ուստի Թուրքիոյ համար վայելուչ վարչութիւն ձեռք բերելու մասին ինչ որ հարկ է ընել, պէտք է որ կատարուի։ Անգլիոյ պաշտօնէից թոյլ պիտի չտրուի դաշնադրութեան այս կէտը մոռնալ։ Միշտ պիտի գտնուին Անգլիացի քաղաքագէտներ որ պիտի ստիպեն պաշտօնեաներն կատարել այն գործը զոր Կիպրոսի դաշնադրութեամբ իրենց վրայ առին, եւ լրագրաց թղթակիցներն եւս ճանապարհորդք որեւիցէ վատթար վարչութեան թերութիւնները հրատարակելով պիտի յիշեցնեն պաշտօնէից անոնց պարտքը։

5. Անգլիա գրեթէ մէկէն իրապէս իր ձեռքին մէջ պիտի գտնէ Ասիական Թուրքիոյ կառավարութիւնը։ Երբ տեսնուի թէ ամէն գանգատ որ կը դիտցուի Անգլիոյ, լսելի կ'ըլլայ, անմիջապէս թէ ժողովուրդն եւ թէ պաշտօնակալք Անգլիոյ պիտի դիմեն որպէս զի զրկանք եւ անիրաւութիւններ ուղղուին, եւ արժանաւոր վարձատրութիւններ ըլլան։

6. Եթէ Թուրքիա իր խոստումներն չկատարէ իսկ, գարձեալ կարելի պիտի չըլլայ Անգլիոյ այս դաշնադրութենէն ետ քաշուիլ։ Անգլիա ոչ Թուրքիոյ օգտին այլ իր չահուն համար հաստատած է այս դաշնադրութիւնը։ Ուստի եւ եթէ Թուրքիա իր երկիրները գէշ կերպով կառավարել չարունակէ, ստիպուելու է ազգ կառավարել զանոնք։ Անգլիոյ չահերը սերտիւ կապակցեալ են Թուրքիոյ Ասիական գաւառաց վիճակին հետ։ Ուրեմն թերեւս ապագային մէջ Անգլիա պիտի ստիպուի նաեւ պարտաւորել զԹուրքիա բարեկարգութիւններ կատարելու։

Իգնատիեֆ այս պատասխանատուութիւնները յիշելէն ետքը կը յարէ թէ կառավարութիւնն այս պատասխանատուութիւնները իր վրայ առնելով սխալ բան ըրած չէ։ Թերեւս Անգլիոյ համար չկար ուրիշ ճամբայ որ նուազ վտանգաւոր ըլլար։ Սակայն այս պատասխանատուութեանց պատճառաւ յիշեալ դաշնադրութիւնն այնպիսի ծանր գործ մըն է որուն մինչեւ յարդ Անգլիացի քաղաքագէտ մը բնաւ համարձակած չէր ձեռնարկել։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սերվէր փաշա արգարութեան պաշտօնեայ անուանեցաւ։

— վեհ. Սուլթանն ուրբաթ գիշեր Պերլինի դաշնադրութիւնը ստորագրելով պաշտօնապէս վաւերացուց։

— Լանսանէն կը գրեն թէ Իւսկիւտարէն մինչեւ Պարսկային ծոց երկաթուղի մը չինելու համար ընկերութիւն մը կազմելու նպատակաւ մասնաժողով մը գումարուած է Սբաքրլընեան դքսին նախագահութեանը ներքեւ։

— Աղրիանուպոլսէն եւ Պուլկարիայէն հոս գաղթող Մահմետականները այս օրերս իրենց հայրենիքը կը գառնան։ Նախորդ չաբաթ իրր 1,300 գաղթականներ երկաթուղեաւ այլեւայլ տեղեր գացին։

— Կ. պոլսոյ եւ Թեսաղոնիկիի մէջտեղ մօտերս ծովին տակէն հեռագրական թել մը ձգուեցաւ, եւ յիշեալ թելով հաղորդակցութիւն սկսաւ։

— Կիպրոսի դաշնադրութեամբ Անգլիոյ հինգ կայսով մեծ պրահատր մը անցեալ չաբաթ կղզեայ առջեւ գալով այն տեղի Անգլիական նաւատորմիղին հետ միացաւ։

— Դուբրիւ Տ'Օրհան լրագիրը գրած էր թէ ծովային գործոց պաշտօնէին տիկինը ներկայ էր պարահանդիսի մը որ մօտերս տրուած էր։ Տպագրական տեսչութեան կողմէն այս լուրը սուտ հանուած, եւ յիշեալ լրագիրն մէկ ամիս դադարման դատապարտուած է։

— Օսմանլը անուն Թուրք լրագիրն իր անցեալ կիրակի աւուր Թուրքի մէջ հետեւեալ լուրը հրատարակած է։

«Հալէպի կուսակալութեան մէջ Զէյթունի Հայերն ոտք ելլելով չրջակայ տեղեաց Թուրք ժողովրդեան մէջ կոտորած ընել եւ անոնց ինչքերն աւար առնել սկսած են։»

Այս լուրը մինչեւ յարդ տեղէ մը ստուգուած չէ, եւ զարմանալի է թէ յիշեալ Թուրք լրագիրն ուսկից առնելով հրատարակած է այսպիսի անհաւատալի լուր մը։

— Անցեալ չաբաթ Պոսնիոյ խնդրոյն վրայ քանի մը անգամ պաշտօնէից ժողով դումարեցաւ։ Պաշտօնէից մէջ կարծեաց անհամաձայնութիւն ծագած ըլլալով պրոյց ելաւ թէ մեծ եպարքոսը պիտի հրաժարէր։ Սակայն հինգշաբթի օր համաձայնութիւն դոյացաւ պաշտօնէից մէջտեղ արտաքոյ կարգի մեծ ժողովոյ մը մէջ որ դումարուեցաւ վեհ. Սուլթանին նախագահութեան ներքեւ, եւ պաշտօնեայք որոշեցին իրենց բռնելու ընթացքը։ Աւստրիոյ հետ պայմանագրութիւն կնքուած չէ։ Բայց եւ այնպէս Բ. դուռն որոշած է չքաղաքել Աւստրիոյ զօրաց պոսնիա մտնելուն դէմ, այլ պիտի յայտարարէ թէ որեւիցէ արիւնհեղութեան պատասխանատուութիւն Աւստրիոյ վրայ պիտի մնայ։

— Այն պայմանները զորս Թուրքիա կը պահանջէր Աւստրիայէն, եւ զորս յիշեալ տէրութիւնը չընդունէր՝ ասոնք են։ Բ. դուռը կը պահանջէր թէ Աւստրիոյ զօրքը վեց ամիս միայն մնան Պոսնիոյ մէջ, թէ Օսմանեան գործակատար մը գտնուի Պոսնիոյ մէջ նոր վարչութեան կազմութիւնը դիտելու, թէ Աւստրիա երկիրն երաշխաւորէ Սերուիոյ եւ Գարատաղի յարձակմանցը դէմ, եւ թէ Պոսնիոյ բոլոր Օսմանեան պաշտօնատարք պահուին իրենց պաշտօններուն մէջ։

— Պոսնիոյ մէջ էվգաֆի տեսչութիւնն անտէր (համլէ) հրատարակած էր բոլոր այն անձանց հողերն որ 1876ին Աւստրիա փախած եւ աւելի քան տարի մը Պոսնիայէն բացակայ մնացած էին։ Մահլիւլ համարուած չատ հողեր արդէն ծախուած են։ Ասկէ չատ դժուար խնդիր մը ծագած է յորմէհետէ Աւստրիացիք Պոսնիա մտած են, եւ երկրին վարչութիւնը վերակազմել կը չանան։ Գաղթականներն ետ դառնալով կը տեսնեն որ իրենց հողերը այլոց ձեռքն են, որոնցմէ ոմանք իրենց քրտամբ չահած ստակով գնած են այն հողերը։ Աւստրիացւոց կը մնայ որոշել թէ այս պարագային մէջ արդարութիւնն ինչ կը պահանջէ ընել։ Այս գործը դիւրին չէ, վասն զի այն հողերը վերջին անգամ ծախողներէն ոմանք ստակն առած եւ ուրիշ տեղ գացած են։

— Բուսք Բոդիէն Պարսկաստան վաճառք փոխադրողներուն նկատմամբ նոր կարգադրութիւններ ձեռք առած են, եւ վաճառականք կ'ըսեն թէ այս կարգադրութիւնները չատ ծանր են։ Մօտերս վաճառական մը 35 նոտուկ վաճառք ղրկեց Պարսկաստան յիշեալ ճամբով։ Երբ վաճառքը Տփղիս հասաւ, կշռուելով 10 քառ պակաս եկաւ քան զոր ըրած էր Բոդիի մաքսատունէն տրուած թղթին մէջ։ Տփղիսի Բուսական իշխանութիւնն աւելի քան 3,000 րուպլի տուգանք պահանջեց պատճառելով թէ անոնք ներէն վաճառք հանուած էին։ Վաճառոյ տէրը չատ ոտակ ծախք ընելով Բոդիի մաքսատունէն վկայագիր մ'առաւ ցուցնելու համար թէ թերեւս սընտուկները Բոդիի մէջ կշռուած տեղն ոմանք տեղի ունեցած էին։ Աւտր վրայ տուգանք չառնուեցաւ, բայց 30 կամ 40 առ 100 մաքս առնուեցաւ։ Երբ վաճառականը վկայագիր մը ղրկէ թէ սահմանագլխէն անդին անցուցած է վաճառքը, այն տեղն միայն պիտի կրնայ ետ առնել մաքսի համար տուած ստակը։ Յիշեալ վաճառականը կը խրատէ ուրիշ վաճառականները Պարսկաստան ղրկելու վաճառքը Տրապիզոնի հին ճամբով ղրկել եւ ոչ Բոդիի ճամբով։

ԱՅԼԵՒԱՅԼ

Բուհանիոյ մէջ գտնուած Բուսական զօրաց մէկ մասը ճամբայ ելած է Բուսիա երթալու։ — Կայսրը Բուսիոյ գլխաւոր բանակին հետ գտնուող Ամերիկացի պաշտօնակալին տուած է վլատիմիրի պատուանշանը։ Արդէն տուած էր անոր Սուրբ Գէորգեայ պատուանշանը։ — Բուսիոյ լրագիրք ամենալուսանոց տրժդոհութիւններն երեւան հանելէ կը զգուշանան, բայց արդէն ըստ բաւականին կը տեսնուի թէ այս ժժգոհութիւնը չատ մեծ է։ — Կիպրոս տասը Անգլիական պատերազմական նաւ կայ։ — Երկու հարիւր բարեմաղթական նամակները որ Գերմանիոյ կայսեր կենաց դէմ դատճանութիւն ըլլալէն ետքը մատուցուած էին կայսեր՝ Պէռլինի պալատին մէջ իտես հրաժարեցան։ Այս նամակներուն ամէն մէկը 10 էն մինչեւ 10,000 հոգւոյ ստորագրուած է, եւ ոսկի հանգոյցներով կապուած է կապոյտ թաւշի մէջ։ Բայց այս նամակներէն կան նաեւ հազարաւոր հեռագիրներ։ — Սերուիոյ մէջ գարձեալ անասնոց հիւանդութիւն սկսած է։ — Կ'ըսուի թէ մօտերս Պալկին եւ Գերմանիոյ մէջտեղ հատուկ համաձայնութիւն մը պիտի ըլլայ։ — Պալկն ամառը կ'անցուցնէ վատիկանու պալատին մէջ, վասն զի հոն միայն կը վարէ բացարձակ իշխանութիւն։ — Գալիոյ Անժէն քաղքին ածխոյ հանքերուն գործաւորներէն 9,000 հոգի գադրեցուցած են իրենց գործը։ Հացագործք, ներկարարք եւ մեսաքսոյ կերպաս գործողք յիշեալ քաղքին մօտ գործարանաց մէջ նոյնպէս իրենց աշխատութիւնը պանծալու վրայ են, եւ այս չարժումը կրնայ ծանր հետեւանք ունենալ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ չաբաթ Աւստրիական զօրքը հինգ տարբեր տեղերէ մտան Պոսնիա եւ Հերսէք։ Մահմետական բնակիչները քիչ մը ընդդիմութիւն ըրին։ Մուսթ մը մարդիկ յարձակեցան պաշար կրող Աւստրիական զօրախմբի մը վրայ, բայց Աւբստրիացիք յիշեալ մարդոցմէ չատերն սպանեցին, եւ անոնց առաջնորդը բռնելով պատերազմական տաճնի մ'առջեւ դատեցին եւ չուտով հրացանի բռնեցին։ Աւստրիոյ կայսրը յայտարարութիւն մը հրատարակելով ըսած է թէ Աւստրիական զօրքն իրր բարեկամ կու գան խաղաղութիւն հաստատելու, եւ ոչ իրր թշնամի պատերազմ ընելու։

— Պալկին արտաքին գործոց պաշտօնեայն, կարդինալ Ֆրանքի, քանի մ'օր առաջ մեռաւ։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ չաբաթ Անգլիոյ ազգային ժողովոյ մէջ մեծ եւ ջերմ վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ, եւ Չարլինկրոնի մարքիզը, Մր. Կլատսթոն, Մր. Ֆորսթէր եւ այլք կիպրոսի դաշնադրութեան դէմ խօսեցան, եւ Պերլինի մէջ Անգլիոյ պաշտօնէից գործը քննադատեցին։ Շաբաթ օր վիճաբանութեան վախճան տրուեցաւ քուէարկութեամբ զոր ժողովը ըրաւ պաշտօնեաներն աստիճանելու համար Լորտ Հարթինկրոնի մատուցած մէկ առաջարկութեան վրայ։ Այս առաջարկութիւնը 145 քուէից առաւելութեամբ մերժուեցաւ։

— Կ'ըսուի թէ Յունաստանի արտաքին գործոց պաշտօնեայ Մ. Տէլիւեանի Բուսիոյ կայսեր մասնաւոր հրաւէրովն Բեռլինոյ գնացած է։

— Օգոստ. 2 Թուականաւ Բարիզէն գարնուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Գալիոյ մէջ աշխատութենէ դադրող գործաւորաց կռուոյ վախճան տրուած է։

— Վառնա այս չաբաթ պիտի պարպուի։ Այնուհետեւ Բուսք պիտի սկսին իրենց զօրքը քաշել Պալկայ չրջականերէն։

— Սպանիոյ Թագաւորին իր ամուսնոյն մահուան վրայ այնչափ վշտացած է որ կը խորհի գահէն հրաժարիլ։

— Եւրոպական Թուրքիոյ երկաթուղեաց կառաչուները գիշերներն ալ քանի պիտած են, եւ հիմա մէկը Պալէն մինչեւ Փիլիպոպոլիս 24 ժամէն կրնայ երթալ։

— Յուլիս 17/29ի առաւօտ Աւստրիացիք Պոսնիա մտան Սավա գետէն անցնելով կամուրջով մը զոր 2 ½ ժամու մէջ սարքաւորեցին։ Կրատիսկայի Օսմանեան զօրքն ետ քաշուեցան առանց ընդդիմութեան, եւ Աւստրիոյ դրօշը պարզուեցաւ բերդին վրայ։ Հանի Հօճա անուն անձ մը Պոսնիա Սերայի մէջ կառավարութեան դէմ խռովութիւն գրգռեց, կուսակալին տունն եւ զինանոցն աւարի առնուեցան եւ ուրիշ անկարգութիւններ գործուեցան։

ԵԼԵՄՏԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Յուլիս 24 և Օգոստ. 5, 1878

Գանապիտէ 16. 22 | Բամ. երկաթ. բաժինք 62 25

ԴՐԱՄԻ Ը, Օսմ. լիրան 100 էն

Մէճիտիէ	106 ½	Բուսիոյ թղ	89 ¼
Թղթադրամ	289	Նաթոլէոն	87 ¾
Պղինձ ստակ	179	Դրխմիք	50 ¾
Հինգնոց	120 ½	Անգլ. լիրա	109
Մանէթ Թղթադրամ	11 ¾		

Ամերիկայի միսիոնարաց ընկերութեան կողմէն
Խրիմեան Ճ. Ռ. կրճտ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ
Զագմագճըլար, Ծակոռեան խան, Թիւ 12.